Kliimaseaduse ja rohereformi arvamusrännaku aruteludest laekunud ettepanekud kliimasäästliku ehituse ja linnaplaneerimise teemal

Linnade ja asulate ruumiloome

- Efektiivsem linnainfrastruktuur aitaks parandada liikluse sujuvust ja üldist elukvaliteeti linnas.
- 15-minuti linn ja põhiteenused igale poole, vähem tsentraliseerimist ja võimalikult säästlik-optimeeritud ühistransport (nii paki- kui ka reisijate vedu).
- Teenusepakkujate tsoonide ehk piirkondade, kus tohivad sõita autoga ainult teenusepakkujad, loomine linnades (sarnaselt Londonile)
- Eraparkimiskohtade kõrgem maksustamine motiveeriks inimesi kasutama ühistransporti või jagamisteenuseid ning vähendaks liiklusummikuid.
- Rohefaktori tööriist aitaks tagada mitmekesise aianduse ja rohetaristu kavandamist.
- Suunata õuealade terviklikku planeerimist, sealhulgas prügi sorteerimise, komposteerimise, elektrisõiduki laadimise, rattamajade, energiatootmise ja toidukappide loomist.
- Kaasata korteriühistuid jalgrattamajade ja jäätmejaamade kaasajastamisse.
- Praegune infrastruktuur ei võimalda oodatava energiataristu täielikku väljaehitamist. See hõlmab elektriautode laadimisvõrgustikku, kergliiklusteid ja muud olulist taristut.

Uusehitus

- Vältida riiklikult kinnisvara arendusi piirkondades, kus on oht üleujutusteks või tormideks.
- Tehisrohealade rajamine hoonete katustele ei ole mõistlik ega jätkusuutlik.
- Päikeseparkide arendamisel tuleks eelistada katuseid, mitte põllu- ja metsamaad, et maksimeerida päikeseenergia kasutamist.
- Väga oleks vaja sihtfinantseerimist Kärdla uue multifunktsionaalse keskuse ehitamiseks ja planeerimiseks, mis hõlmab kultuurikeskust, raamatukogu, kino, kaugtöökontoreid, kogukonnakeskuse ruume ja esmateenuseid.
- Soodustada tuleks hoonete pikaajalist kasutamist, mitte kergekäelist lammutamist ning uute ehitamist, mis nõuab suures koguses lisaressursse ja ei sobi seetõttu kliima eesmärkidega kokku.

Hoonete renoveerimine

- Vajalikud toetused peaksid tagama, et inimesed ei peaks kodust välja kolima.
- Suurendada rahastusmeedet vanade majade renoveerimiseks, sealhulgas energiatõhususe ja muude kaasaegsete nõuete täitmiseks.
- Korteriühistutele peaks pakkuma finantsabi ja toetusi energiatõhususe parandamiseks.
- Renoveerimistoetuste rahastus peaks tulema EL vahenditest, kuna vastav kohustus tuleneb EL otsustest.
- Osaliselt suunata toetusmeetmeid LEADER tegevusrühmade võrgustiku kaudu. See väldiks ainult linnalise kinnisvara väärtustamist tehasepõhise renoveerimise kaudu. Samuti, toetaks see ka väike- ja mikroettevõtjaid ning parandaks regionaalset tööhõivet ja elukeskkonda
- Majaomanike abistamine omavalitsuste asja ajamisega aitaks lahendada bürokraatlikke takistusi ja lihtsustada protsesse.
- Etapiviisiline renoveerimine on tõhus viis hoone energiaklassi tõstmiseks ja kiire vahendite ringluseks.
- Teatud vanuseklassist vanematele hoonetele ei peaks energiamärgist ja kohustuslikku renoveerimist laiendama.
- Elamute kliimanõuded tuleb leevendada maaelanike jaoks. Lubada maal jätkuvalt kasutada soodsamat puidukütet.

- Vähekaitstud leibkondadena tuleks käsitleda kõiki neid leibkondi, kes väheste sissetulekute tõttu ei suuda oma kodu renoveerida, ja neid toetada.
- Tehisintellekt võiks aidata selgitada toetuste taotlemist ja energiasäästu.
- Väikese sissetulekuga inimeste puhul tuleks arvestada erinevate kaasnevate maksekoormustega, näiteks majade renoveerimine ja uute autode soetamine.
- Registrid tuleks maksimaalselt ühildada, et lihtsustada protsesse ja tagada tõhusam haldamine.
- Kodu renoveerija omaosaluse võimaluste avardamine, näiteks eluaseme laen krediidiasutusega, maa tagatisel ja riskiprotsendi allatoomine.
- Renoveerimistoetuse omaosaluse protsenti tuleb vähendada, arvestades sihtgruppide eripära, nagu pensionärid ja pooltühjad kortermajad.
- Ajalooliste hoonete ja ehitismälestiste energiamärgiste arvestuses tuleks säilitada täielik erisus, et austada nende ajaloolist väärtust.
- Vanalinnas pehmendada Muinsuskaitse nõudeid, kui alternatiiviks on vana hoone täielik lagunemine
- Traditsiooniline Eesti taluarhitektuur on osa meie kultuuripärandist ja tuleks kindlasti säilitada.
- Kinnisvara maksustamise vajadus majades, mida ei ole mõistlik renoveerida.
- Kinnisvaramaksu ja CO2 maksu ei tohi rakendada vanadele, enne II maailmasõda ehitatud ahjuküttega talumajadele, mille renoveerimine ei ole mõistlik ja kui omanikud seda ei soovi.
- Kinnisvaramaksu ja CO2 maksu hoonetele ei tohi rakendada enne, kui kõigile soovijatele on tagatud nende sissetulekut arvestavat toetust oma kodude renoveerimiseks (teatud juhtudel tähendab see 90-100% toetust (nt pensionäridele, puudega inimestele, lasterikastele peredele, lihtsalt madala sissetulekuga peredele)
- Väikeste ühistute jaoks tuleb arvestada, et kaasajastamine võib olla keeruline, näiteks jäätme- või energiatõhususe parandamiseks.
- Korteriühistutes suhtlemine ja koostöö on keeruline, kuid võiks olla võimestavad. Üürnikud võiksid olla kohustatud korteriühistus osalema.

Ministeeriumi tagasiside

Laekunud ettepanekutest on näha, et renoveerimise puhul oodatakse rohkem nõustamist, tüüplahendusi ja ka etapiviisilise rekonstrueerimise toetusi. Oluline on, et toetusraha oleks pidevalt olemas ja et selle põhjal saaks pikemaid investeeringuplaane teha, samuti aitaks see kaasa teenuste kvaliteedi paranemisele. Kliimaseadusega ongi riigil kavas seada eesmärgiks tagada ühtlane ja püsiv toetusraha hoonete renoveerimiseks hoonete rekonstrueerimise pikaajalisele strateegiale vastavas mahus.

Ettepanekute kaudu väljendati ka ootust, et kliimaseaduse koostamise ja rohereformi elluviimise raames arvestataks ka nendega, kel on varalistel ja/või piirkondlikel põhjustel teistest keerulisem muutustega hakkama saada. Hajaasustuse vaatest pakkus kõneainet vajadus viia planeerimine kliimaeesmärkidega vastavusse ning tagada väikeasulate kestlik areng ja teenuste kvaliteedi säilitamine vastavalt asula suurusele. Vähekaitstud ehk energiaostu- ja renoveerimisvõimetuid inimesi ja leibkondi on võimalik toetada peagi loodavast Euroopa Liidu kliimameetmete sotsiaalfondist. Fondi vahenditest saab vähekaitstud sihtrühmi toetada kõrgema toetusemääraga renoveerimistoetusega. Sarnane toetusmeede on juba loodud hoonete rekonstrueerimiseks Ida-Virumaal, kus toetusmäär on 70% tervikliku rekonstrueerimise korral ja 40% osalise rekonstrueerimise korral.

Mis puudutab lokaalset puitkütet, siis inimestel üle Eesti on juba praegu võimalik taotleda kütteseadme uuendamise toetust, mille raames on võimalik ahi välja vahetada uuema taastuvenergiat kasutava kütteseadme vastu, kuid ka vana ahi ümber ehitada või uus ahi soetada, seega ahjuküttest keegi loobuma ei ole sunnitud.

Ministeeriumi jaoks on oluline ka muu rahalise või mitterahalise toetuse pakkumine, näiteks maakondlike infojagamis- ja nõustamiskeskuste loomine. Nõustamiskeskuse teenus oleks üles ehitatud põhimõttel, et erinevad ametnikud ja konsultandid on samaaegselt ja ühiselt omaniku ja tema kodumaja renoveerimise võimalusi arutamas. Sellisel viisil saaks omanik nõustamisel kogu vajaliku info ning juhised järgmisteks sammudeks ühest kohast ja korraga.